

Propuneri pentru eficientizarea colaborării dintre societatea civilă și autoritățile publice

Cuprins:

- I. Sumar executiv.
- II. Context.
- III. Recomandări.
- IV. Analiza opțiunilor.
 1. Mecanisme separate de colaborare pentru Guvern (CNP îmbunătățit) și aparte pentru Parlament (CNP/Consiliul ONG și alte structuri a societății civile)
 2. Un Mecanism unic trilateral de colaborare cu Parlamentul și Guvernul
 3. Opțiunea "Fără CNP"
- V. Concluzii.
- VI. Glosar.
- VII. Surse utilizate.

1. Sumar executiv.

Acest document reprezintă efortul Grupului de Lucru Trilateral (GLT) de a identifica instrumente, modalități și căi de a eficientiza, dinamiza și îmbunătăți calitativ colaborarea dintre reprezentanții societății civile și autoritățile statului Republica Moldova (executiv, legislativ, administrația publică locală). GLT a fost constituit la ședința trilaterală Parlament, Guvern și Societatea Civilă care a avut loc la 27 aprilie 2016.

Scopul GLT este de a identifica un instrument relevant și eficient pentru ONG-urile de la nivel local până la nivel național în dialogul lor cu Parlamentul, Guvernul și Autoritățile Locale. Documentul elaborat într-un proces de consultare cu organizațiile neguvernamentale va fi propus pentru examinare, dezbatere și adoptare Parlamentului, Guvernului și Societății Civile în cadrul Conferinței anuale de cooperare a Parlamentului cu Societatea Civilă.

2. Context.

Strategia de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 (SDSC), împreună cu Planul de Acțiuni (PA) pentru implementarea Strategiei au fost adoptate prin Legea nr. 205 din 28 septembrie 2012.

SDSC prevedea implementarea a **trei** obiective generale:

(I) Consolidarea cadrului de participare a societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice;

(II) Promovarea și consolidarea durabilității financiare a societății civile;

(III) Dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului.

SDSC a expirat în anul 2015 și nu a fost prelungită.

Evaluarea implementării SDSC, elaborată de unii experți independenți a evidențiat gradul foarte scăzut de realizare a obiectivelor acesteia. *"Nivelul de implementare a acțiunilor asumate în cadrul Strategiei este de circa 27%, alte 9% din acțiuni sunt în proces avansat de realizare, iar 64% din angajamentele asumate sunt nerealizate inclusiv 52% din acțiuni nu au fost demarate"* (Caraseni, 2016, p.4). Totodată, obiectivele au fost realizate în proporție diferită: primul obiectiv (36 %), al doilea obiectiv (19 %), al treilea obiectiv (26 %) (idem).

Cauzele acestei stări de fapt sunt multiple și ele țin de contextul politic incert și instabil al perioadei, dificultăți de coordonare, pasivitatea autorităților publice centrale și locale de a-și onora

angajamentele prevăzute în SDSC, fragilitatea organizațiilor societății civile, finanțarea insuficientă, divizarea clară a rolurilor și responsabilităților etc.

Multe din angajamentele asumate de autoritățile statului – asigurarea transparenței decizionale la nivel local, publicarea tabelului de divergențe de către autorități, crearea unității responsabile de cooperarea cu societatea civilă și de mecanismelor de finanțare – așa și nu au fost onorate.

În același timp, lipsa unor date relevante (centralizate și sistematizate) și dispersarea excesivă și netransparentă (unele cheltuieli sunt trecute la ministere, altele la ONG-uri, o a treia categorie de cheltuieli implică resurse non-financiare – sprijin logistic, organizațional și de resurse umane) despre cheltuielile de implementare a SDSC în general, dar și pentru fiecare obiectiv în parte, analiza comparativă a instrumentelor utilizate, fac imposibilă evaluarea cost-eficiență a SDSC.

Sunt de remarcat totuși anumite succese: adoptarea, fie și într-o formulă ineficientă și întârziată a Legii 2 %, reglementarea și recunoașterea activității de voluntariat etc, introducerea unor modificări în legislație cu privire la activitatea de antreprenariat social.

3. Recomandări.

Recomandări strategice.

Pentru a asigura că sunt încorporate fără discriminare contribuțiile esențiale ale ONG-urilor în procesul politic de luare a deciziilor, este necesar un mediu instituțional propice. Condițiile unui mediu favorabil includ consolidarea statului de drept, respectarea principiilor democratice fundamentale, voință politică, legislație favorabilă, proceduri clare, sprijin pe termen lung și resurse publice pentru o societate civilă durabilă, respectarea prevederilor legale privind transparența decizională și participarea cetățenilor la procesul decizional, platforme comune pentru dialog și cooperare etc. Aceste condiții permit o relație constructivă între ONG-uri și autoritățile publice, bazată pe încredere reciprocă și înțelegere mutuală pentru democrație participativă.

Pentru a favoriza o relație constructivă, ONG-urile și autoritățile publice de la diferite niveluri ar trebui să acționeze în baza următoarelor recomandări:

- Elaborarea unei noi Strategii de Dezvoltare a Societății Civile 2017-2020, fie prin prelungirea obiectivelor nerealizate din SDSC 2012-2015, fie prin elaborarea unei strategii noi.
- Elaborarea unor analize care să elucideze cauzele implementării limitate a Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile 2012-2015, de către fiecare parte implicată: organizațiile/inițiativele societății civile, Guvernul și Parlamentul. Analiza urmează să scoată în evidență succesele și insuccesele Strategiei 2012-2015, cauzele și circumstanțele ce au contribuit la eficiența redusă, motivele nerealizării unor prevederi ce țin de instituționalizarea Cooperării cu societatea civilă etc.
- Efectuarea unei analize independente cost-eficiență (audit) a Strategiei, a instrumentelor prevăzute în Strategie, a metodologiei de activitate a CNP . Analiza va fi utilă și pentru donatori pentru că va oferi o evidență a eficienței alocării resurselor, eventualele priorități, eficiența instrumentelor de finanțare etc.
- Edificarea unui mecanism care ar clarifica responsabilitățile în ceea ce ține de incorporarea constatrilor și ajustărilor recomandate de studiile, rapoartele de monitorizare și evaluare în procesul de elaborare a politicilor publice.
- Angajament financiar clar din partea autorităților statului pentru implementarea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile
- Identificarea unor mecanisme de sporire a durabilității financiare a sectorului asociativ, prin extinderea instrumentelor existente (ex. programele de granturi ale Ministerului Culturii și

Ministerul Tineretului și Sportului) dar și prin crearea unor instrumente noi la nivel central și local, astfel încât activitatea societății civile să nu fie dependentă exclusiv de eforturile donatorilor externi.

- Modificarea și completarea legii cu privire la transparența decizională. Stabilirea regulilor procedurale minimale aplicabile pentru asigurarea transparenței decizionale în cadrul autorităților publice. Legea cu privire la transparența decizională urmează a fi modificată prin introducerea unui articol nou care va specifica cerințele speciale de asigurarea transparenței în adoptarea următoarelor tipuri de decizii: adoptarea/modificarea bugetului, strategii sectoriale, numiri, reforma instituțională, înstrăinarea patrimoniului, legislația de mediu, legislația muncii, legislația electorală, sectorul justiției, domeniul luptei cu corupția, prestații și servicii sociale, adoptarea/modificarea legilor organice, etc. Condițiile speciale de asigurare a transparenței vor presupune un minim set de criterii obligatorii cum ar fi: (i) elaborarea și consultarea studiilor de impact cu părțile interesate, (ii) o perioadă minimă de 30 de zile de consultări publice, (iii) organizarea din oficiu a dezbaterilor publice cu părțile interesate, (iv) obligativitatea avizului/opinii din partea societății civile, (v) argumentarea temeinică a refuzului de a ține cont de propunerile recepționate de la părțile interesate etc.
- Sporirea predictibilității în adoptarea deciziilor. Ministerele/Guvernul, Comisiile Parlamentare/Parlamentul vor elabora prin consultare societății civile și vor face publice planuri anuale detaliate cu privire la ce decizii a fi elaborate (subliniind mai ales deciziile asupra cărora vor fi aplicate cerințele speciale de transparență). Acest lucru va permite societății civile să elaboreze analize mai specifice și detaliate.
- Respectarea legislației cu privire la funcționarea limbilor la elaborarea, prezentarea și adoptarea proiectelor de legi.
- Introducerea practicii de elaborare, de către Guvernul și Parlamentul a unor rapoarte anuale de transparență ce urmează a fi prezentate, dezbătute și aprobate în plen. Acest lucru presupune și examinarea rapoartelor de alternativă elaborare de către societatea civilă (organizată în alianțe, rețele și platforme). Rapoartele anuale de transparență trebuie să fie tipizate, cu indicatori de asigurarea transparenței în special pentru acele decizii, asupra cărora se vor aplica cerințe speciale de transparență decizională.
- Crearea unor unități pentru relația cu societatea civilă pe lângă autoritățile de diferit nivel.

Recomandări cu privire la îmbunătățirea mecanismelor existente în privința transparenței procesului decizional.

Transparența autorităților publice, în special, fluxul continuu de informații către populație, este o precondiție a unei participări comunitare eficiente!

- Accesul deschis și liber la documente de politici, la evoluția politicilor publice inclusiv cu punct unic de informare pentru redactarea politicii, cu informații disponibile în diferite formate care să ajungă la public;
- O platformă online unică și centralizată (după modelul particip.gov.md) care ar publica proiectele de legi/hotărâri/decizii și ar asigura consultarea lor publică, colectarea comentariilor și sugestiilor, alcătuirea transparentă a tabelelor de divergență.
- O platformă online pentru anunțarea calendarului discuțiilor publice (după modelul agenda.md).
- Asigurarea transmisiunilor live de la audieri, consultații publice, reuniuni, ședințe ale comisiilor parlamentare și dezbateri care permit oamenilor să privească și să asculte în timp real;

- Standardizarea modelului notelor informative ale proiectelor de lege precum și obligativitatea utilizării unor expertize credibile (analize, studii academice, rapoarte oficiale).
- Publicarea obligatorie a tabelelor de divergență.
- Audieri și comisii pentru întrebări și răspunsuri cu factorii interesați pentru a identifica și a interpreta sensibilitățile și preocupările și a strange propuneri, față- în-față sau on-line;
- Sesiuni plenare deschise pentru a se asigura accesul liber la dezbateri în timpul procesului de luare a deciziilor.
- Seminarii și reuniuni ale experților care implică participarea de experți în dezvoltarea de cercetare sau studii de specialitate care pot fi utilizate în elaborare;
- Comisii mixte din mai mulți factori interesați și organisme de consultare care constau din sau conțin reprezentanți ai sectorului ONG-urilor; ar putea fi permanente sau ad-hoc;
- Implementarea principiului e-Cabinet (după modelul estonian - http://www.riigikantselei.ee/e_cabinet/) care transparentizează întregul proces al politicilor publice de la elaborarea și consultarea pînă la adoptarea lor) sau alte mecanisme similare.

Recomandări cu privire la consolidarea-funcționalitatea platformei de colaborare dintre societatea civilă și Parlament/Guvern

- Consolidarea cadrului național existent de transparență și participare în cadrul procesului decizional. Utilizarea și îmbunătățirea platformelor existente de asigurare a transparenței decizionale.
- Introducerea transmisiunii live a ședințelor CNP în scopul evitării suspiciunilor de interese și influențe ascunse, promovare personală sau părtinire.
- Obligatorietatea elaborării, la sfîrșitul fiecărui an fiscal, a unui raport financiar al activităților CNP și publicarea acestuia pe site-ul oficial al instituției.
- Introducerea unei unități de monitorizare a cheltuielilor/disciplină financiară în cadrul CNP. (Cenzor) - din partea donatorilor.
- Efectuarea raportărilor periodice cu privire la activități și cheltuieli și plasarea lor pe site-ul CNP.
- Introducerea unui comitet de Etică și arbitraj în cadrul CNP
- Asigurarea oportunităților de participare pentru alte forme de participare civică – alianțe, rețele informale, activiști individuali etc.

Recomandări cu privire la modalitatea de selectare a membrilor platformei de colaborare dintre societatea civilă și Parlament/Guvern (CNP sau alt mecanism).

- Îmbunătățirea mecanismului de selectare a partenerilor din cadrul societății civile de către Parlament/Guvern (pentru a se evita selectivitatea și caracterul arbitrar) – CNP ales prin procedură transparentă, nu parteneriat selectiv cu o singură platformă.
- Modificarea procedurii de selectare a membrilor CNP prin instituirea unor comisii mixte compuse din reprezentanți ai Parlamentului, Guvernului, societatea civilă, partenerii de dezvoltare, sectorul privat, Președintele Republicii Moldova, APL.
- Procesul de selectare să presupună condiții mai clare de transparență: (i) public să fie cunoscută comisia care va selecta ONG-urile, (ii) să fie cunoscute criteriile de selectare, (iii) să fie publicată lista tuturor ONG-urilor și experților care au aplicat, (iv) să fie publicată lista ONG-urilor care au fost selectate și procesele verbale ale comisiilor de selecție. Opțional: ar putea fi instituită procedura de apel pentru ONG-urile care nu au fost selectate

- Introducerea cotei de participare ($\frac{1}{3}$ sau $\frac{2}{3}$) reprezentanților/organizațiilor societății civile la nivel rural/urban.
- Asigurarea oportunităților de participare pentru alte forme de participare civică – alianțe, rețele informale, activiști individuali etc.
- În scopul consolidării încrederii și integrității a CNP, membrii acestuia trebuie să publice, pe site-ul cnp.md, declarațiile anuale de venituri și proprietăți. Vor fi invitați de asemenea să completeze declarații de integritate.
- În scopul evitării creării unor relații de interes între membrii CNP și Guvern/Parlament, monopolizării actului de reprezentare și consolidarea unor grupuri de interese în interiorul CNP, se propune introducerea unei limite privind numărul de mandate consecutive pe care le poate deține un membru (2 mandate).

4. Analiza opțiunilor.

1. Mecanisme separate de colaborare pentru Guvern (CNP îmbunătățit), iar pentru Parlament - subdiviziune aparte responsabilă de relația cu societatea civilă, pe de o parte, și societate civilă auto-organizată în platforme, rețele etc.

Această opțiune presupune menținerea modalităților existente de cooperare și implicare a societății civile cu Guvernul - prin relansarea Consiliului Național de Participare în baza GH nr. 11 din 19.01.2010 iar cooperarea cu instituția Parlamentului să aibă loc în baza Concepției privind Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă.

Modul de organizare:

A. Pentru colaborarea cu Guvernul - reactivarea CNP precedent

Pentru realizarea activităților membrii CNP se vor organiza în 5 grupuri de lucru:

1. Justiție și Drepturile Omului
2. Economie, Finanțe și Mediu Antreprenorial
3. Securitate și Politică Externă
4. Social, Sănătate și Educație
5. Mediu și Dezvoltare Durabilă

Fiecare grup are un coordonator și un asistent. Coordonatorul este un membru este un membru al grupului de lucru respectiv, ales de membrii grupului de lucru cu majoritatea simplă a voturilor.

B. Pentru cooperarea societății civile cu Parlamentul - desemnarea, în cadrul Aparatului Parlamentului a unei subdiviziuni responsabile de relațiile cu societatea civilă (de dorit subdiviziune aparte, în locul practicii focal-point care a fost utilizată pînă acum). Această subdiviziune va ține evidența organizațiilor societății civile interesate, care va cuprinde organizațiile neguvernamentale înregistrate în Republica Moldova ce își exprimă dorința de a coopera cu Parlamentul. Societatea civilă se va autoorganiza în procesul de colaborare, în funcție de necesități și oportunități - ca organizații individuale, ca platforme, rețele, alianțe.

Avantaje:

- Existența unei experiențe instituționale semnificative la nivelul interacțiunii CNP-Guvern și la nivelul interacțiunii OSC-Parlament.
- Posibilitatea creșterii eficienței monitorizării actului de guvernare de către societatea civilă prin crearea a două unități separate cu domenii de specializare și competențe distincte (monitorizare a procesului legislative și monitorizarea procesului de implementare).

- Realizarea bună a obiectivelor de implicare a interesaților, în cazul în care ambele părți își exercită dedicat și sincer funcțiile poate crește încrederea în instituțiile.
- Lipsa unei structuri instituționalizate în relația cu Parlamentul nu împiedică coalizarea /activitatea în comun a mai multor organizații în funcție de expertiză/ specializarea/ importanța proiectului în discuție.
- Subdiviziunea Parlamentului responsabilă de cooperarea cu societatea civilă va asigura colectarea și integrarea avizelor, comentariilor, inițiativelor și analizelor venite din partea societății civile.
- Ambele instituții – legislativul și executivul - au dinamică și evoluția separată, prin urmare se recomandă, din perspectivă flexibilității și specificului comunicării cu aceste instituții păstrarea a 2 platforme de angajare separate.

Dezavantaje:

- Posibilitatea ca Guvernul/Parlamentul să aleagă membri comozi pentru CNP așa încât să îl poată influența ușor.
- Inexistența unor garanții privind înființarea, de către Parlament, a structurii responsabile de colaborarea cu societatea civilă (sau implementarea într-o formă deficientă, cum a fost în trecut când aceste responsabilități au fost pasate Direcției informațional-analitică.
- Lipsa unor structuri de monitorizare a procesului decizional în Administrația Publică Locală.
- Angajarea în procesul de monitorizare a unor resurse considerabile (logistice, de oameni, financiare) din partea societății civile care s-ar putea dovedi insuficiente pentru nivelul de dezvoltare curentă a societății civile în Republica Moldova.
- Dispersarea societății civile în diverse grupuri/forme instituționale ce implică costuri suplimentare de coordonare, comunicare etc.
- Lipsa unei abordări integrale a procesului de politici publice (circuitul documentelor de politici, actelor legislative de la executiv la legislativ și invers).
- Apariția riscului ca unele persoane/organizații/alianțe civice să vorbească în numele întregii societăți civile, cu beneficiile de imagine și prestigiu ce decurg din această situație.
- Potențialul impact negativ asupra procesului de consultări publice, instituțiilor fiindu-le mai ușor să comunice cu o structură instituționalizată. Astfel, se va limita la consultarea acesteia, fără a implica organizații / persoane individuale ce nu fac parte din CNP.
- Dacă nu sunt incluse domenii sau tipuri de acte normative pentru consultări, CNP-ul riscă să fie suprasolicitat și să nu facă față solicitărilor, ceea ce poate fi utilizat de autorități drept motiv pentru a reduce din actele supuse consultărilor publice
- Dificultatea de elaborarea a unor poziții comune (ce rezuță din specializarea distinctă) a societății civile pe anumite teme.
- Riscuri de eficiență redusă și chiar conflict în cazul unor tensiuni politice între Guvern și Parlament.
- Dispersarea forței de presiune a societății civile în două ”brațe distincte” mai slabe (în comparație cu un centru unic de presiune).
- Potențialul impact negativ asupra procesului de consultări publice, instituțiilor fiindu-le mai ușor să comunice cu o structură instituționalizată. Astfel, se va limita la consultarea acesteia, fără a implica organizații / persoane individuale ce nu fac parte din CNP.

2. Un Mecanism unic trilateral de colaborare cu Parlamentul și Guvernul

Această opțiune presupune existența unui singur CNP cu mandat extins asupra activității Guvernului cât și a Parlamentului.

Modul de organizare:

La bază activității va fi principiul de shadowing - membrii CNP se vor organiza în grupuri pe baza de ministere când vor interacționa cu Guvernul și în baza comisiilor parlamentare când vor interacționa cu Parlamentul.

In cadrul CNP sunt create 3 departamente suplimentare:

- 1) Departament pentru colaborarea cu Guvernul organizat din grupuri tematice pe baza de ministere.
- 2) Departament pentru colaborarea cu Parlamentul pe baza comisiilor Parlamentare.
- 3) Departament de Monitorizarea ce va monitoriza implementarea strategiei de dezvoltare a societății civile, implementarea inițiativelor legislative ale societății civile ce au fost votate de Parlament etc.

Se va selecta din rândul membrilor CNP un Președinte și doi Vicepreședinți ce au un secretariat comun. Secretariatul va fi angat pe baza de contract.

Președintele va fi responsabil pentru coordonarea lucrărilor interne și colaborarea cu donatorii. Primul Vicepreședinte va coordona activitatea Departamentului de colaborare cu Guvernul, este responsabil pentru conlucrarea cu ministerele, etc.

Al doilea Vicepreședinte va coordona activitatea Departamentului de colaborare cu Parlamentul, va fi responsabil pentru conlucrarea cu comisiile parlamentare, pentru dialogul direct cu fracțiunile parlamentare și deputații neafiliați.

Fiecare grup tematic în cadrul ministerelor va beneficia cel puțin de 2 persoane de suport:

- (i) analist de politici: cartarea politicilor, pregătirea notelor de poziții, colectarea datelor, și
- (ii) consultant/asistent: organizarea ședințelor grupului tematic, facilitează comunicarea între membri și comunicarea între membri și ministere.

Fiecare grup tematic pe lângă comisiile parlamentare va beneficia cel puțin de un consultant/asistent: organizarea ședințelor grupului tematic, facilitează comunicarea între membri și comunicarea între membri și membrii comisiei parlamentare.

Avantaje:

- Politica publică (lanțul ei) este un proces unic ce nu trebuie divizat în procesul de consultare, design, elaborare, consultare, implementare, monitorizare și evaluare .
- Se va evita dispersarea OSC în diverse grupuri/forme instituțională ce implică costuri suplimentare de coordonare, comunicare etc.
- Se evită favorizarea unor platforme civice în detrimentul altora și se instituie un mecanism unic și transparent de colaborare cu societatea civilă.
- Concentrarea forței de presiune a societății civile într-un singur mecanism puternic

Dezavantaje:

- Lipsa unor structuri de monitorizare a procesului decizional în Administrația Publică Locală.
- Riscul apariției unor mecanisme de discriminare instituțională (și teritorială) ce decurge din vizibilitatea și ponderea diferită a organizațiilor/inițiativelor societății civile, așa încât unele organizații să fie supraprezentate iar altele subprezentate.
- Apariția riscului ca unele persoane/organizații/alianețe civice să vorbească în numele întregii societăți civile, cu beneficiile de imagine și prestigiu ce decurg din această situație (personalizarea societății civile).
- Potențialul impact negativ asupra procesului de consultări publice, instituțiilor fiindu-le mai ușor să comunice cu o structură instituționalizată. Astfel, se va limita la consultarea acestora, fără a implica organizații / persoane individuale ce nu fac parte din CNP.

- Dacă nu sunt incluse doemniile sau tipuri de acte normative pentru consultări, CNP-ul riscă să fie suprasolicitat și să nu facă față solicitărilor, ceea ce poate fi utilizat de autorități drept motiv pentru a reduce din actele supuse consultărilor publice
- Dificultatea de elaborarea a unor poziții comune (ce rezuță din specializarea distinctă) a societății civile pe anumite teme.

Cost financiar:

Guvernul – +
Societatea Civilă + + + + +
Donatori + + + + +

2.1 CNP-Guvern-Parlament, Cu un mare nivel de responsabilitate personală și a experților

Modalitate de organizare (vezi schema)

Include în sine Consiliul CNP, biroul permanent, departamente de profil, în corespundere cu comisiile parlamentare cu posibilitatea de a crea în interiorul departamentelor a unor comisii de lucru (care vor include în sine nu doar membrii CNP dar și oameni din alte organizații și inițiative civice**). În structura CNP va intra de asemenea președintele, vice-președintele, secretariatul, serviciul juridic, serviciul de control și revizie.

Modalități de lucru

Membrii departamentelor și comisiilor (aleși din start și în comisiile de profil) vor lucra cu comisiile ministeriale și cu cele de la guvern (adică pe întreg lanțul decizional de lucru cu legile și HG)

Pentru membrii CNP vor avea prioritate (în monitorizare și expertiză) acele inițiative care vin de la societatea civilă dar și care țin de drepturile civile de bază.

Cel mai important pentru membrii CNP trebuie să fie urmărirea transparenței procesului decizional și lipsa filtrelor în timpul trecerii proiectului pe diferite etape (pentru aceasta ar fi bine să se petreacă cel puțin un seminar pentru membrii noi ai CNP cu implicarea angajaților de la parlament și guvern pentru o mai bună înțelegere a lucrurilor). Tot ei membrii CNP vor putea da note pentru transparență și profesionalism pentru cei de la ministere și comisii parlamentare, care vor putea fi accesibile tuturor celor interesați.

* Comisiile CNP, în care are loc alegerea și delegarea membrilor CNP (mai ales a specialiștilor chemați) pentru o sferă sau alta sau pentru lucrul cu o inițiativă legislativă în mod obligatoriu trebuie transmise on-line și să fie deschise pentru membrii SC.

În structura CNP vor lucra:

- Plenul CNP (ca organ care va primi deciziile cele mai importante și se va aduna o dată la 3 luni);
- Biroul permanent, care va consta din președinții de departamente, președinte și vice-președinte;

- Departamente corespunzătoare comisiilor parlamentare(din membrii CNP) În interiorul departamentelor pot fi create comisii cu membrii nu doar din CNP;
- Președintele (responsabil de coordonarea lucrărilor + funcții reprezentative)
- Vicepreședintele care este responsabil pentru aspectele de transparență, implicarea SC, și unele funcții reprezentative după caz. ;
- Secretariatul, care este responsabil pentru circulația documentelor, liucrul cu situl, lucrul organizatoric cu CNP
- Serviciul juridic (lucrul calificat cu actele legale cînd aceasta este necesar și lucrul activ cu respectarea transparenței)
- Comisia de monitoring este o structură separată care va asigura verificarea activității fiecărui mecanism în interiorul CNP (ne-corupere, funcționalitate)
- Comisia de etică (Care se va expune pe marginea activităților)

Avantajele

- Acei oameni care reprezintă societatea civilă și sunt experți ar putea mult mai ușor și mai efectiv să ia parte la lanțul decizional de la inițierea actului legislativ pînă la primirea sa în comisiile parlamentare.
- Se vor exclude dublările oamenilor de același profil (de exemplu ecologiștii) în departamentul de lucru cu guvernul și în comisiile parlamentare (așa cum se prevede în varianta C) Mai ales că se simte o acută lipsă de oameni cu caracter și specialiști pe un domeniu. Iar în varianta precedentă noi formăm artificial o concurență între departamentele interne ale CNP. Se va forma un sistem de priorități în alegerea proiectelor de legi pentru membrii CNP.
- Va fi un sistem public de apreciere a profesionalismului și transparenței lucrului comisiilor ministeriale și parlamentare care va fi disponibil tuturor.
- Există un singur responsabil personal pentru asigurarea transparenței pentru orice proces este vicepreședintele CNP.
- În cazul unui lucru calitativ pe sectorul transparență (atît din partea membrilor CNP cîtși al comisiilor puterii) legea transparenței decizionale va lucra la fel de bine ca și legea petiționării. Cu timpul va dispărea necesitatea în CNP.

Dezavantaje

- O responsabilitate prea personală poate duce la monopolizarea (de către unii) a procesului și a temelor de bază. Însă acest pericol poate fi eliminat dacă se va crea un sistem de urmărire al procesului prin situl proiectului, prin comisiile specializate ale CNP și prin vicepreședintele CNP (responsabil de transparență). În final există procedura de revocare din funcție a membrilor nu-și îndeplinesc obligațiunile conform sau transparent.
- Poate fi o insuficiență de timp pentru expert în lucrul atît cu parlamentul cît și cu guvernul (mai ales în situația cînd expertul este ocupat dese ori în propriile activități și este plecat). Aceasta se poate hotărî prin participarea de la distanță a expertului în lucrul cu comisiile guvernului și parlamentului(pentru aceasta trebuie să fie permis un astfel de lucru din partea organelor de stat). În plus pot fi implicate în proces și alte ONG-uri pentru a simplifica lucrul expertului.

- O bună parte din timp și resurse va trebui să fie cheltuite pentru asigurarea transparenței și implicarea SC.
- Dificultatea de elaborarea a unor poziții comune (ce rezuștă din specializarea distinctă) a societății civile pe anumite teme.

Cost financiar:

Guvernul ++
Societatea Civilă +++
Donatori + + + + +

3. Opțiunea ”Fără CNP”.

Această opțiune prevede neactivarea CNP și consolidarea mecanismelor existente de transparență decizională, responsabilitate și implicare a Parlamentului/Guvernului/APL.

Avantaje.

- Transformarea calitativă a actului de guvernare, consolidarea și îmbunătățirea mecanismelor de transparență decizională și participare.
- Nu e nevoie de mecanisme/instituții/resurse suplimentare pentru a ”învăța” și ”monitoriza” Guvernul/Parlamentul să respecte prevederi și norme pe care ei sunt obligați oricum să le respecte.
- Posibilitatea diversificării formelor de participare și colaborare a societății civile cu autoritățile statului care ar crește eficiența: includerea formală, într-un mod transparent, a membrilor societății civile în comisii, colegii ministeriale și instituții.
- Costuri minime pentru societatea civilă – resursele economisite pot fi investite în atingerea scopurilor statutare.
- Cadrul legal existent presupune deja suficiente pîrghii de participare, consultanță și monitorizare pentru cetățeni/inițiative/organizații ale societății civile, dacă se publică proiectele și se respectă termenul de consultare.
- Evitarea riscurilor legate de apariția unor mecanisme de discriminare instituțională (și teritorială) ce decurge din vizibilitatea și ponderea diferită a organizațiilor/inițiativelor societății civile.
- Participarea organizațiilor și inițiativelor civice pe picior egal, în funcție de resurse, expertiză/specializare și voință, nu de vizibilitatea mediatică sau capacitatea instituțională.
- Evitarea riscului ca unele persoane/organizații/alianțe civice să vorbească în numele întregii societăți civile, cu beneficiile de imagine și prestigiu ce decurg din această situație (personalizarea societății civile).
- Transformarea instituțiilor statului în direcția creșterii transparenței (de exemplu e-Cabinet http://www.riigikantselei.ee/e_cabinet/) și participării la procesul decizional reprezintă o garanție mai durabilă și un cost mai mic decât întreținerea unor corpuri intermediare ale societății civile, de o eficiență redusă.
- Posibilitatea de a reacționa mai rapid la proiectele propuse consultărilor datorită faptului că nu va fi necesară o coordonare între organizațiile membre ale unei structuri instituționalizate
- Condiții mai propice pentru pluralism de idei
- Lipsa unei structuri instituționalizate nu împiedică coalizarea /activitatea în comun a mai multor organizații în funcție de expertiză/ specializarea/ importanța proiectului în discuție

Dezavantaje:

- Lipsa unui/unor centre de presiune și monitorizare a a Parlamentului/Guvernului/APL de către societatea civilă.

- Angajament și voință slabă din partea autorităților de a reforma cadrul legal, de a crește transparența și participarea la procesul decizional.
- Absența unor dinamici interne suficient de puternice ce ar determina/forța autoritățile să facă pașii necesari pentru reforme.
- Absența unor canale de centralizare a comunicării societății civile cu autoritățile, fapt care ar dezavantaja societatea civilă în cazuri când e nevoie de reacție rapidă.
- Posibilitatea cooptării, de către Guvern și Parlament, a unor organizații/inițiative civice pentru a-și crea legitimitate ”civică”.

Cost financiar.

Guvernul – + + + + +
 Societatea Civilă +
 Donatori +

5. Concluzii.

6. Glosar.

Societate civilă (SC) – formă de asociere non-politică și non-comercială a cetățenilor pentru realizarea binelui comun și interesului public. SC cuprinde o varietate de forme instituționale – organizații necomerciale, inițiative informale, rețele, activiști individuali.

Legendă costuri:

+ - costuri minime
 + + + - costuri medii
 + + + + + - costuri înalte

7. Resurse utilizate:

- Strategia de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 și Planul de Acțiuni (PA) pentru implementarea Strategiei (Legea nr. 205 din 28 septembrie 2012).
- Raport de evaluare finală: Implementarea Strategiei de Dezvoltare a Societății Civile 2012-2015. Gheorghe Caraseni, 2016.
- Opțiuni de relansare a cooperării societății civile cu autoritățile publice centrale (evaluarea rapidă). Serghei Ostaf, 2016.
- ECNL Assessment of the Draft Strategy for Development of the Civil Society in the Republic of Moldova for 2012- 2015 (the Strategy).
- ToR a Grupului de Lucru Trilateral pentru Elaborarea propunerilor pentru eficientizarea colaborării, consultării și implicării societății civile în procesul decizional a parlamentului și guvernului. Alexei Buzu, 2016.
- Precondiții pentru funcționalitatea opțiunii cnp guvern – parlament. Alexei Buzu, 2016.
- Consiliul Europei. COD DE BUNE PRACTICI PENTRU PARTICIPAREA CIVILĂ LA PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR, Adoptat de Conferința ONG-urilor Internaționale în sesiunea din 1 octombrie 2009

**Comentarii și sugestii pot fi expediate la următoarea adresă:
 cnp2016.gl@gmail.com**